

Helse og omsorgsdepartementet  
Att.: Mariann Sælen  
Epost: [Marianne.Salen@hod.dep.no](mailto:Marianne.Salen@hod.dep.no)  
Postboks 8011 Dep  
0030 Oslo

Asker, 18. november 2015

## KOMMENTAR TIL FORSLAG OM LOV OM ENDRING AV JURIDISK KJØNN

Lovforslaget etablerer juridisk kjønn uavhengig av biologisk / kroppslig kjønn. Kriteriene for etablering av juridisk kjønn individualiseres og overlates til individets egen opplevelse av kjønnsidentitet.

### HVA SKAPER KJØNSSIDENTITET?

Det bør utredes hvilke faktorer som skaper kjønnsidentitet. Det kan synes som stereotype og tradisjonelle forestillinger om kjønn er referanse for individets opplevelse av å ha tilhøre et annet kjønn enn det kroppslige kjønn. Hvis dette er tilfelle, er det mer relevant å fremme aksept for variasjon av hva som uttrykker mannlige og kvinnelige kjønnsstilørighet, enn å individualisere valg av juridisk kjønn.

### UTEN MEDISINSK ELLER JURIDISK BEGRUNNELSE

Lovforslaget forstås ikke som følge av medisinsk kunnskap om behandling av kjønnsdysfori som diagnose. Tvert imot oppfattes at lovforslaget distanserer seg fra å anse tilørighet til annet kjønn enn kroppslig kjønn som uttrykk for diagnose:

*Personer som opplever å tilhøre et annet kjønn enn de er registrert med i folkeregisteret, bør ha rett til å endre juridisk kjønn uten krav om bestemt diagnose eller medisinsk behandling. Retten til å endre juridisk kjønn bør baseres på egen opplevelse av kjønnsidentitet*

**Høringsnotat side 4**

Lovendringen følger heller ikke som nødvendig på bakgrunn av juridiske forpliktelser, f.eks på bakgrunn av objektive menneskerettigheter som Norge er forpliktet til å implementere i nasjonal lovgivning.

Det refereres til uttalelsen fra Likestillings- og diskrimineringsombudet 9 september 2014. Denne anses ikke å etablere rett til individuelt valg av juridisk kjønn, uavhengig av medisinsk behandling, som en objektiv menneskerettighet. LDO har ikke kompetanse til å fastslå at Norge bryter menneskerettighetene dersom ikke hver enkelt borger selv kan velge juridiske kjønn uavhengig av biologisk / kroppslig kjønn.

### POLITISK – IDEOLOGISK REFORM

I og med at lovforslaget ikke er fremtvunget som nødvendig lovhjemmel for medisinsk behandling, og heller ikke av internasjonale menneskerettighetsforpliktelser, så gjenstår forslaget som en politisk og ideologisk reform, med formål å endre samfunnets språklige, juridiske, sosiale og kulturelle forståelse av kjønn. Som politisk reform burde forslaget burde vært kjent for velgerne før stortingsvalget i 2013.

Forslaget om lov om endring av juridisk kjønn er ikke programfestet for stortingsperioden 2013 – 2017 av noen av regjeringspartiene. Forslaget finnes ikke i regjeringsplattformen eller samarbeidsavtalen mellom Høyre FrP, Venstre og KrF. Vi finner kun forslaget i Arbeiderpartiets program:

*Arbeiderpartiet vil at alle transpersoner og personer som opplever kjønnsidentitetsutfordringer, skal få et likeverdig tilbud om behandling. Transpersoner bør få anledning til å endre sitt juridiske kjønn uten krav til sterilisering.*

**Arbeiderpartiets program 2013 – 2017 side 56**

Arbeiderpartiet mistet regjeringsmakten etter valgt i 2013. Således er det ikke å forvente at en ny regjering med et annet politisk grunnlag, skal fremme og gjennomføre Arbeiderpartiets program.

### STØTTE TIL FORSLAGETS UNNTAK

Lovforslaget etablerer som hovedregel at juridisk kjønn, også etter endring av juridisk kjønn, skal legges til grunn ved anvendelse av regler i andre lover og forskrifter der kjønn er av betydning.

Dersom forslaget vedtas, så støtter vi de unntak som det er redegjort for, hvor kroppslig kjønn fortsatt skal legges til grunn. Det er f.eks vist til bioteknologilovens regler om assistert befruktning, og etablering av foreldreskap og foreldreansvar etter barneloven.

### UNNTAK BEGRUNNET I MENNESKERETTIGHETENE OG TROSFRIHET

Vi viser til noen øvrige lover hvor det også er nødvendig å sikre unntak:

**ARBEIDSMILJØLOVENS §13:** Arbeidsmiljølovens ivaretagelse av trossamfunn og trosfrihet må ivaretas. Trossamfunn kan ikke pålegges å anse at kroppslig likekjønnet par skal anses som ulikekjønnet etter endring av juridisk kjønn.

**EKTESKAPSLOVEN:** Trossamfunns og den enkelte vigslers anledning til å reservere seg mot vigsel av likekjønnede må respekteres i møte med par som kroppslig er likekjønnet, selv om paret etter endring av juridisk kjønn i andre sammenhenger vurderes som ulikekjønnet.

**MENNESKERETTIGHETENE OG TROSFRIHET:** Menneskerettighetene og trosfriheten må ivaretas i den grad at ingen pålegges å revurdere sin forståelse av kjønn selv om ny lov kommer til å hjemle individuell rett til å velge juridisk kjønn. Trossamfunn og menigheter kan ikke pålegges å endre sin tro og praktisering av tro hva angår kjønn, seksualitet og familie. Dette temaet er ikke utredet i lovforslaget.

### BARNES RETTIGHETER

I den grad barns rettigheter er berørt i lovforslaget, så er dette gjort i en kontekst der det fremstår som problematisk å ikke åpne for barnets valg av et annet juridisk kjønn enn sitt kroppslige kjønn.

Lovforslaget mangler utredning av situasjoner der endring juridiske kjønn, enten for barnet selv eller med ansvar for barnet, kan være problematisk.

Ved å frakoble lovforslaget en begrunnelse i medisinsk diagnose, så frakobles også valget av juridisk kjønn den medisinske og psykososiale utredningen som kunne kvalitetssikre så dramatiske endringer i et

barns liv som det vil være å endre kjønn, og å etablere et liv med dobbelt kjønn, både kroppslig og juridisk. For barn under 7 år opprettholdes denne koblingen, men ikke for eldre barn.

Personer med foreldreansvar som evt har egne personlighetsforstyrrelser, vil med sannsynlighet bli korrigerert dersom barn sykeliggjøres uten grunnlag, og trekkes inn i behandlingsforløp det ikke er grunnlag for. Familiekonstellasjoner med disse trekkene vil med det foreliggende lovforslaget helt uten korrektiv kunne påføre barnet betydelige identitetsforstyrrelser.

Dersom lovforslaget likevel blir vedtatt, må det gis hjemmel for fastlege, PP-tjeneste, barnevernet, utekontakt, lokale rusteam til å kunne gi innsigelser mot kravet om endring av juridisk kjønn. Denne muligheten må foreligge frem til barnet fyller 18 år og er myndig.

## OPPSUMMERING

Vi avviser ikke at denne reformen vil gi en bedre livssituasjon for enkeltpersoner.

Samtidig er lovhjemmel for endring av juridisk kjønn frakoblet kroppens karakteristika - uten medisinsk begrunnelse eller begrunnet i norske konvensjonsforpliktelser – kun begrunnet i individuelt valg - med krav om at samfunnet skal anerkjenne det juridiske kjønn som kjønnskategori, en reform av betydelig omfang. Reformen er verken utredet eller debattert politisk eller i samfunnet i lys av dette.

Vedtak av lovforslaget slik det pr i dag er utformet, gir etter vår vurdering hjemmel for enkeltvedtak som i ettertid kan vise seg å være overgrep mot barnet.

Med vennlig hilsen  
VERDIALLIANSEN

Jan Harsem (sign)

Morten Dahle Stærk (sign)

**VERDIALLIANSEN • *nettverk for kristne verdier***

**ORG.NR.: 913 714 547**

**INTERNETT:** [www.verdialliansen.no](http://www.verdialliansen.no) / **FACEBOOK:** <https://www.facebook.com/verdialliansen>

**KONTOR:** Gamle Drammensvei 227 • Asker Sentrum / **POST:** Postboks 23 • 1371 Asker • Norge

**MOBIL:** + 47 - 95 771199 (Jan) • +47 – 957 90 957 (Morten)